

Σύνδεση προτάσεων

Ήρθε η ώρα να ασχοληθούμε με τη **σύνδεση των προτάσεων** στα αρχαία ελληνικά. Παράλληλα θα δίνονται παραδείγματα και στα Νέα Ελληνικά (ΝΕ)

Με πόσους τρόπους συνδέονται οι προτάσεις;

Οι προτάσεις στα αρχαία ελληνικά, όπως και στα νέα ελληνικά, συνδέονται με τρεις τρόπους μεταξύ τους:

1. με ασύνδετο σχήμα
2. με παρατακτική σύνδεση
3. με υποτακτική σύνδεση

Τι είναι το ασύνδετο σχήμα;

Στα ν.ε.

Πολλές φορές, όταν μιλάμε και θέλουμε να μεταδώσουμε μια πληροφορία γρήγορα, λέμε τις προτάσεις τη μια αμέσως μετά την άλλη, π.χ.

[Ο Γιώργος πλύθηκε], [ντύθηκε].

Στο παράδειγμα υπάρχουν δύο προτάσεις, αφού υπάρχουν δύο ρήματα. Η κάθε πρόταση μπαίνει δίπλα στην άλλη. Δεν υπάρχει κάποια λέξη που να τις ενώνει. Χωρίζονται μεταξύ τους με κόμμα.

Αυτός ο τρόπος σύνδεσης λέγεται **ΑΣΥΝΔΕΤΟ ΣΧΗΜΑ**.

Στα α.ε.

Το ίδιο συνέβαινε και στα αρχαία ελληνικά, π.χ.

[Καὶ συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο], [ἐμάχοντο], [ἀπέκτεινον], [ἀπέθνησκον].

Όπως παρατηρείς στο παράδειγμα υπάρχουν τέσσερις προτάσεις, αφού έχουμε και τέσσερα ρήματα. Η κάθε πρόταση μπαίνει δίπλα στην άλλη. Δεν υπάρχει κάποια λέξη που να τις ενώνει. Χωρίζονται μεταξύ τους με κόμμα.

Συμπέρασμα

Στο ασύνδετο σχήμα οι προτάσεις δε συνδέονται μεταξύ τους· απλώς μπαίνει η μία δίπλα στην άλλη και χωρίζονται με **κόμμα**.

Έχουμε συνεπώς το σχήμα: πρόταση , πρόταση , πρόταση , πρόταση

Τι είναι η
παρατακτική
σύνδεση;

Στα ν.ε.

Το προηγούμενο παράδειγμα [Ο Γιώργος πλύθηκε], [ντύθηκε] μπορούμε να το πούμε και με άλλο τρόπο, π.χ.

[Ο Γιώργος πλύθηκε] **και** [ντύθηκε].

Στο παράδειγμα υπάρχουν πάλι δύο προτάσεις. Η πρώτη όμως και η δεύτερη τώρα ενώνονται με το **και**. Συνδέονται δηλαδή με μια λέξη που λέγεται **σύνδεσμος**.

Στα α.ε.

Το ίδιο συνέβαινε και στα αρχαία ελληνικά, π.χ.

1. [Ἐν Ἀθήναις διδάσκουσι] **καὶ** [νουθετοῦσι τοὺς παῖδας] (= Στην Αθήνα διδάσκουν και νουθετούν τα παιδιά)
2. [Ἐπισκοπῶμεν τοῦτο] ἢ [ἐῷμεν;]. (= Θα μελετήσουμε κι αυτό ή θα το αφήσουμε;)
3. [ὕμεις δὲ ἀποκρεμασθέντες κατασπᾶν βιάσεσθέ με], **ἀλλὰ** [μάτην πονήσετε] (= κι εσείς να πιαστείτε απ' αυτό και να επιχειρήσετε με τη βία να με τραβήξετε με δύναμη προς τα κάτω, αλλά μάταια θα κοπιάσετε)

Στα παραδείγματα υπάρχουν από δύο προτάσεις. Στο πρώτο ενώνονται μεταξύ τους με το συμπλεκτικό σύνδεσμο **καὶ**, στο δεύτερο με το διαχωριστικό **ἢ** και στο τρίτο με τον αντιθετικό **ἀλλὰ**.

Συμπέρασμα:

Στην παρατακτική σύνδεση οι προτάσεις **παρατάσσονται**, δηλ. μπαίνουν η μία δίπλα στην άλλη, και **συνδέονται μεταξύ τους με συνδέσμους**, τους **παρατακτικούς** συνδέσμους.

Παρατακτικοί σύνδεσμοι είναι οι:

α) συμπλεκτικοί (λέγονται οι σύνδεσμοι που συμπλέκουν, δηλ. συνενώνουν (καταφατικά ή αποφατικά), λέξεις ή προτάσεις: καταφατικοί: **τε, και** αποφατικοί: **οὔτε, μήτε – οὐδέ, μηδέ**)

β) διαζευκτικοί ή διαχωριστικοί (λέγονται οι σύνδεσμοι που συνδέουν διαζευκτικά (δηλ. διαχωριστικά) λέξεις ή προτάσεις: **ἢ, ἢτοι, εἴτε, ἐάντε, ἄντε, ἤντε**)

γ) αντιθετικοί ή εναντιωματικοί (λέγονται οι σύνδεσμοι που σημαίνουν ότι εκείνα που συνδέονται με αυτούς είναι αντίθετα μεταξύ τους: **μέν, δέ, μέντοι, ὅμως, ἀλλά, ἀτάρ** (= όμως), **μήν** (= όμως), **ἀλλὰ μήν** (= αλλά όμως), **καὶ μήν** (= και όμως), **οὐ μήν ἀλλά** (= αλλά όμως), **καίτοι** (= κα όμως))

δ) αιτιολογικοί (λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται ένα νόημα που είναι αιτία ή δικαιολογία άλλου: **γάρ**
ώς, ἐπεὶ (στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου))

ε) συμπερασματικοί (λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται ένα νόημα που φανερώνει συμπέρασμα άλλου προηγούμενου: **ἄρα, οὖν, γοῦν, τοίνυν, τοιγάροτι, τοιγαροῦν – οὐκουν, οὐκοῦν, δὴ**
ὥστε (στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν ακολουθεί άλλη κύρια πρόταση))

Έχουμε συνεπώς το σχήμα: **πρόταση παρατακτικός σύνδεσμος πρόταση παρατακτικός σύνδεσμος πρόταση**

Μάθε τώρα
περισσότερα για την
παρατακτική σύνδεση.

Στην παρατακτική σύνδεση ενώνονται **ισοδύναμες** προτάσεις, δηλαδή:

κύριες με κύριες ή δευτερεύουσες με δευτερεύουσες

- κύρια + κύρια: Ἐν Ἀθήναις διδάσκουσι **καὶ** νουθετοῦσι τοὺς παῖδας (= Στην Αθήνα διδάσκουν **και** νουθετούν τα παιδιά)
- δευτερεύουσα + δευτερεύουσα: διδάσκοντες [ὅτι τὸ μὲν δίκαιόν ἐστι], [τὸ δὲ ἄδικόν (ἐστι)] (= διδάσκοντας ότι το ένα είναι δίκαιο, το άλλο άδικο)

Τι είναι η υποτακτική
σύνδεση;

Στα ν.ε.

Τα προηγούμενα παραδείγματα:

[Ο Γιώργος πλύθηκε], [ντύθηκε] ασύνδετο

[Ο Γιώργος πλύθηκε] **και** [ντύθηκε] παρατακτική σύνδεση

μπορούμε να τα πούμε και με τρίτο τρόπο, πιο σύνθετο, πιο ποικίλο, π.χ.

[Ο Γιώργος ντύθηκε], [αφού είχε πλυθεί.]

1η πρόταση

2η πρόταση

Στο παράδειγμα υπάρχουν πάλι οι δύο προτάσεις. Τώρα όμως τα πράγματα αλλάζουν. Οι δύο προτάσεις δεν είναι ισοδύναμες. Η πρόταση που "κουβαλάει" το κυρίως νόημα είναι η πρώτη, η κύρια.

Ας δούμε άλλο ένα παράδειγμα:

[Θέλω] [να φάω], [γιατί πεινάω]

1η πρ. 2η πρ. 3η πρ.

Στο παράδειγμα υπάρχουν τρεις προτάσεις. Η πρώτη (Θέλω) είναι η κύρια, η πρόταση που "κουβαλάει" το κυρίως νόημα. Η δεύτερη πρόταση (να φάω) υποτάσσεται στην πρώτη και είναι δευτερεύουσα. Η τρίτη πρόταση (γιατί πεινάω) είναι κι αυτή δευτερεύουσα, υποτάσσεται όμως στην προηγούμενη δευτερεύουσα (να φάω).

Στα α.ε.

Το ίδιο συνέβαινε και στα αρχαία ελληνικά, π.χ.

[Πολλὰ ἐπιτηδεύουσιν ἐν τῷ βίῳ], [ἵνα πορίζωνται τὰ ἀναγκαῖα]

κύρια πρ.

δευτερεύουσα πρ.

(= ασκούν πολλά επαγγέλματα στη ζωή τους, για να εξασφαλίζουν τα αναγκαία

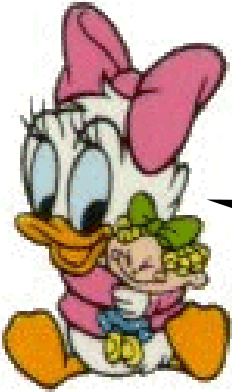
Συμπέρασμα:

Στην υποτακτική σύνδεση μια δευτερεύουσα πρόταση (ΔΠ) **υποτάσσεται** σε μια κύρια πρόταση (ΚΠ) ή σε μια άλλη δευτερεύουσα πρόταση (ΔΠ) και **συνδέονται με τους υποτακτικούς συνδέσμους**.

Υποτακτικοί σύνδεσμοι είναι οι:

- α) **παραχωρητικοί ή ενδοτικοί** (λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους συνδέονται δύο νοήματα κάπως ασυμβίβαστα μεταξύ τους και που το ένα δηλώνει παραχώρηση (συγκατάβαση) προς το άλλο: **εἰ καί, ἄν καί - καί εἰ, καί ἄν, κἄν** (= και αν ακόμη) – **οὐδ' εἰ, οὐδ' ἔάν, μηδ' ἔάν** (= ούτε και αν) – **καίπερ** (= αν και))
- β) **χρονικοί** (λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται πρόταση που καθορίζει το χρόνο μιας ενέργειας: **ὡς - ὅτε, ὁπότε - ὡςάκις, ὁποσάκις - ἤνικα, ὀπηνίκα - ἐπεὶ, ἐπειδή - ὅταν, ὁπότεν, ἐπὶν, ἐπειδάν - ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, πρὶν**)
- γ) **τελικοί** (λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται πρόταση που φανερώνει το τέλος (δηλ. το σκοπό) μιας ενέργειας: **ἵνα, ὅπως, ὡς** (=για να))
- δ) **ειδικοί** (λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται πρόταση που συμπληρώνει την έννοια άλλης πρότασης ως αντικείμενο ή ως υποκείμενο ή επεξηγεί κάποια λέξη άλλης πρότασης: **ὅτι, ὡς**)
- ε) **υποθετικοί** (λέγονται οι σύνδεσμοι που εισάγουν υπόθεση: **εἰ, ἔάν, ἄν, ἤν**)
- στ) **ενδοιαστικοί ή διστακτικοί** (λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται πρόταση που εκφράζει ενδοιασμό (δηλ. φόβο ή δισταγμό για κάτι ανεπιθύμητο): **μή, μή οὐ**)
- ζ) **αιτιολογικοί** (λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται ένα νόημα που είναι αιτία ή δικαιολογία άλλου: **ὅτι, ὡς, διότι, ἐπεὶ, ἐπειδή**)
- η) **συμπερασματικοί** (λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται ένα νόημα που φανερώνει συμπέρασμα άλλου προηγούμενου: **ὥστε, ὡς**)

Έχουμε συνεπώς το σχήμα: **ΚΠ υποτακτικός σύνδεσμος ΔΠ υποτακτικός σύνδεσμος ΔΠ**

ΠΡΟΣΟΧΗ: Για να μάθουμε να διακρίνουμε **εύκολα** αν η σύνδεση των προτάσεων είναι παρατακτική ή υποτακτική, θα πρέπει να **ξέρουμε** καλά τους συνδέσμους.

Ας ανακεφαλαιώσουμε λοιπόν:

ΑΣΥΝΔΕΤΟ ΣΧΗΜΑ: πρόταση , πρόταση ,
πρόταση , πρόταση

ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ: πρόταση
παρατακτικός σύνδεσμος πρόταση παρατακτικός
σύνδεσμος πρόταση

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ: ΚΠ υποτακτικός
σύνδεσμος ΔΠ υποτακτικός σύνδεσμος ΔΠ

